

Indywidualizacja procesu nauczania na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych

nadzór pedagogiczny Dyrektora szkoły

Prowadzący: Ewa Sitko

Prezentacja przedstawiona na IX Kongresie Zarządzania Oświatą - OSKKO, Łódź, 24-26.09.2014 www.oskko.edu.pl/kongres/
Można jej używać do celów edukacyjnych, w szczególności w doskonaleniu zawodowym nauczycieli, lecz bez modyfikacji zawartości.

Dlaczego?

Wobec kogo?

Co?

Jak?

Dlaczego?

Dyrektor – najważniejszy Nauczyciel w szkole

- ❑ Dla Nauczyciela Uczeń
konstytuuje zawodowy świat,
Uczeń jest racją
bytu Nauczyciela.

- ❑ „Jedyną i wyłączną miarą posiadania przez człowieka gruntownej wiedzy jest siła jego nauczania.” *Arystoteles*

Dlaczego?

Art. 7 ust. 1 Karty Nauczyciela

Szkołą kieruje Dyrektor, który jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym Rady Pedagogicznej.

Dyrektor sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole.

Wobec kogo?

Wymagania nadzoru

Wymaganie	Charakterystyka wymagania. Poziom D	Charakterystyka wymagania. Poziom B
<p>6. Szkoła lub placówka wspomaga rozwój Uczniów, uwzględniając ich indywidualną sytuację.</p>	<p>W szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego Ucznia.</p> <p>Zajęcia (...) są odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego Ucznia.</p>	<p>W szkole lub placówce są prowadzone działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacji w odniesieniu do każdego Ucznia.</p>

Co?

Wymagania nadzoru

Wymaganie	Charakterystyka wymagań Poziom D	Charakterystyka wymagań Poziom B
<p>2. Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się.</p>	<p>Planowanie procesów edukacyjnych w szkole lub placówce służy rozwojowi Uczniów. Uczniowie znają stawiane przed nimi cele uczenia się i formułowane wobec nich oczekiwania.</p> <p>Informowanie ucznia o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają Uczniom uczyć się i planować ich indywidualny rozwój.</p>	<p>Organizacja procesów edukacyjnych umożliwia Uczniom powiązanie różnych dziedzin wiedzy i jej wykorzystanie. Taka organizacja procesów edukacyjnych pomaga Uczniom zrozumieć świat oraz lepiej funkcjonować w społeczności lokalnej.</p>

Co?

Wymagania nadzoru

Wymaganie	Charakterystyka wymagań Poziom D	Charakterystyka wymagań Poziom B
<p>2. Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się.</p>	<p>Nauczyciele kształtują u uczniów umiejętność uczenia się.</p> <p>Nauczyciele i uczniowie tworzą atmosferę sprzyjającą uczeniu się.</p> <p>Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach.</p> <p>Nauczyciele stosują różne metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia, grupy i oddziału.</p>	<p>Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania i przebieg procesu uczenia się. Czują się odpowiedzialni za własny rozwój.</p> <p>Uczniowie uczą się od siebie nawzajem.</p> <p>W szkole lub placówce stosuje się nowatorskie rozwiązania służące rozwojowi uczniów.</p>

Co? Planowanie procesów edukacyjnych w szkole lub placówce służy rozwojowi Uczniów

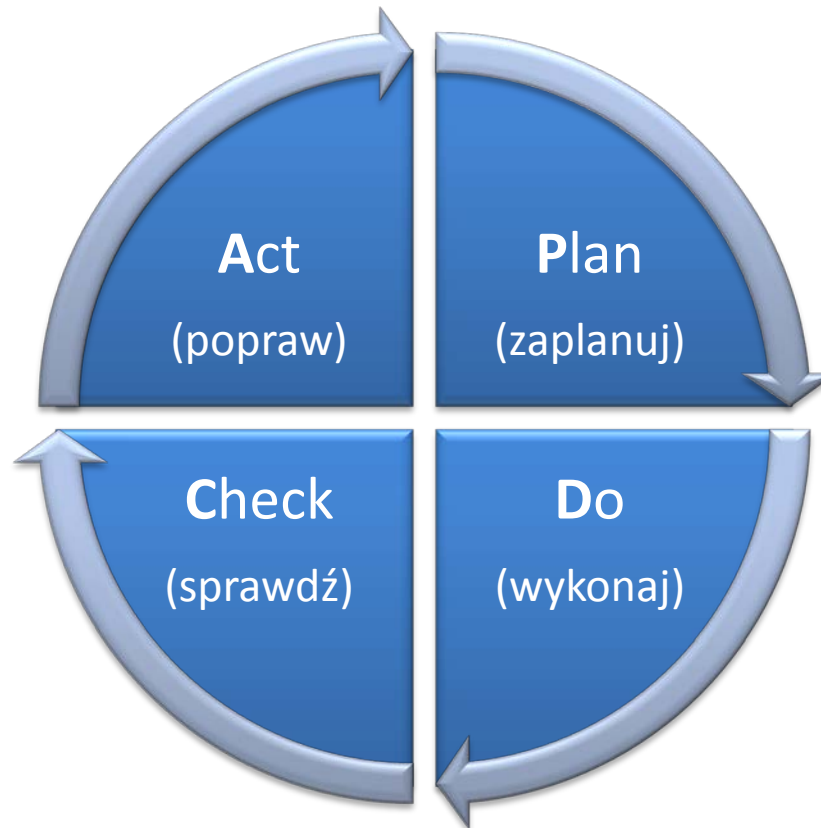
Rozwój Ucznia – propozycja istotnych pytań.

- Co oznacza pojęcie rozwój?
- Jakie warunki wpływają na rozwój Ucznia?
- Jakie wskaźniki będą pomocne przy ocenie procesu rozwoju?

Co oznacza pojęcie rozwój w ujęciu edukacyjnym?

Rozwój jest procesem ciągłego doskonalenia.

Wskaźniki rozwoju

- ❑ zdolności samodzielnego podejmowania działań z poczuciem pełnej odpowiedzialności za ich wynik
  - ❑ zdolności inteligentnego wyboru celu działania i umiejętności kierowania swym zachowaniem, zdążającym do osiągnięcia tego celu
  - ❑ zdolności krytycznego oceniania
  - ❑ zdolności przystosowania się do nowej sytuacji problemowej
  - ❑ zdolności wykorzystywania w sposób twórczy swoich doświadczeń
  - ❑ zdolności współpracy z innymi osobami
  - ❑ umiejętność pracy nie dla zyskania aprobaty innych, lecz dla realizacji własnych, a jednocześnie prospołecznych celów
-

Co?

Uczniowie znają stawiane przed nimi cele uczenia się i formułowane wobec nich oczekiwania

Cele kształcenia i oczekiwania
– propozycja istotnych pytań:

- Na ile sformułowanie celu kształcenia wpływa na aktywność podejmowanych przez Uczniów wysiłków?
- Jak formułować cele, aby wpisywały się w pojęcie nowatorskiego sposobu uczenia?
- Gdzie szukać wskaźników pozwalających Nauczycielowi i Uczniowi stwierdzić, na jakim poziomie cele zostały zrealizowane?

Co?

Informowanie Ucznia o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają Uczniom uczyć się i planować ich indywidualny rozwój

Informacja i ocena – propozycja istotnych pytań:

- ❑ Jaką rolę w nowoczesnej dydaktyce pełni informacja zwrotna?
- ❑ Na ile ocenianie (skala od 1-6) wpisuje się w nowatorstwo edukacyjne?
- ❑ Jaka jest psychologiczna wartość samooceny?

**Czyli
jak?**

**Informowanie Ucznia o jego postępach
w nauce oraz ocenianie pomagają Uczniom
uczyć się i planować ich indywidualny rozwój**

Co?

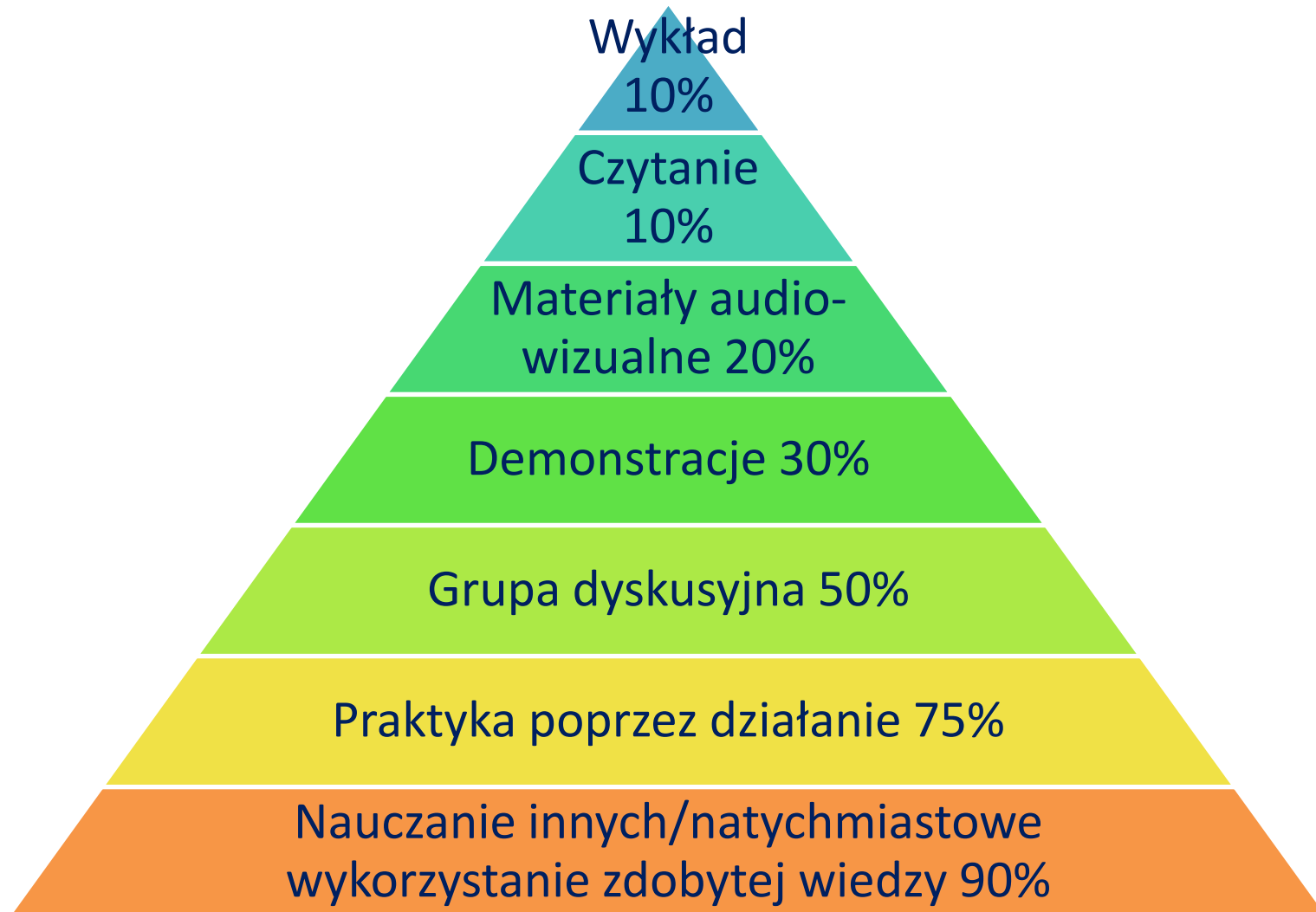
Nauczyciele kształtują u Uczniów umiejętność uczenia się

Uczenie się a nauczanie –
propozycja istotnych pytań:

- ❑ Z jakimi sposobami uczenia zostali zapoznani Uczniowie?
- ❑ Jakie sposoby uczenia się znają Uczniowie?
- ❑ Jakie sposoby uczenia stosują na lekcjach i poza nimi?

Co?

Nauczyciele kształtują u Uczniów umiejętność uczenia się

Co? **Nauczyciele motywują Uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach**

- Najmocniejszą i dominującą siłą napędową jest wewnętrzna motywacja oparta na zadowoleniu i poczuciu kreatywności człowieka wykonującego jakieś zadanie.

- Ludzie mają trzy wrodzone potrzeby psychologiczne:
  - potrzebę kompetencji,
  - potrzebę autonomii,
  - potrzebę związku z innymi.

- Kiedy potrzeby te są zaspokojone, jesteśmy zmotywowani, produktywni i szczęśliwi.

Co?

Nauczyciele stosują różne metody pracy dostosowane do potrzeb Ucznia, grupy i oddziału

Metody nauczania	Znam tak/nie	Stosuję tak/nie

Co? Organizacja procesów edukacyjnych umożliwia Uczniom powiązanie różnych dziedzin wiedzy i jej wykorzystanie

Organizacja procesu edukacyjnego w ujęciu holistycznym – propozycja istotnych pytań:

- ❑ Na ile w szkole Nauczyciele współpracują, ustalając strategie uczenia tak klas, jak i poszczególnych Uczniów?
- ❑ W jaki sposób wykorzystywana jest wiedza zdobyta przez Uczniów na innych przedmiotach i z innych źródeł podczas prowadzonych przez Nauczycieli zajęć?
- ❑ W czym przejawia się kształtowanie na lekcjach, zajęciach holistycznego obrazu świata?

Co?

**Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania
i przebieg procesu uczenia się
Czują się odpowiedzialni za własny rozwój
Uczniowie uczą się od siebie nawzajem**

Strategia Uczenia się przez nauczanie

LdL (niem. Lernen durch Lehren)

Metoda „nauki przez nauczanie” polega na wzajemnym uczeniu się Uczniów przez Uczniów. Daje im to dodatkowe umiejętności – a Nauczyciele mają lepszą sposobność reagowania na indywidualne problemy dzieci.

➤ <http://www.goethe.de/ges/spa/prj/sog/mud/pl3913352.htm>

*Mamy przeświadczenie,
że to MY, NAUCZYCIELE,
wykonujemy w szkole
„największą robotę”.
A to przecież UCZNIOWIE
wykonują (a na pewno
powinni wykonywać!)
największą i najważniejszą
robotę!*

*Stwarzajmy zatem warunki
do tego, aby ta robota mogła
być przez nich wykonywana!*

➤ *dr Jacek Strzemieczny*

Co?

**Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania
i przebieg procesu uczenia się
Czują się odpowiedzialni za własny rozwój
Uczniowie uczą się od siebie nawzajem**

Metoda kształcenia strategią wyprzedzającą

- ❑ Założenia opracowali specjaliści z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza oraz Ogólnopolskiej Fundacji Edukacji Komputerowej.
- ❑ W praktyce testowano ją w dwóch wielkopolskich szkołach. Młodzież uczyła się tą metodą matematyki, fizyki, geografii, chemii i biologii. Zmianie uległo niemal wszystko, czego spodziewać się można po tradycyjnym modelu lekcji – od roli Nauczyciela, przez środowisko uczenia się, formę zajęć i przejście od słuchania do dyskusji.
- ❑ *"Istotą strategii wyprzedzającej jest aktywne organizowanie i przyswajanie wiadomości przez Uczniów przed lekcją."
– mówi prof. Stanisław Dylak, kierownik naukowy projektu z ramienia UAM.
"Młodzież samodzielnie zbiera informacje, poszukuje odniesień we własnej dotychczasowej wiedzy, w związku z tematem, który ma być ostatecznie omawiany na lekcji."*

Co?

**Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania
i przebieg procesu uczenia się
Czują się odpowiedzialni za własny rozwój
Uczniowie uczą się od siebie nawzajem**

Wiedza zaklęta w słuchawkach

- ❑ Podcasty to pliki audio w formacie mp3.
- ❑ Mogą mieć one szerokie zastosowanie do celów edukacyjnych. Podcasty w ciągu ostatnich pięciu lat stały się bardzo popularną formą aktywności uczniowskiej. Najlepiej świadczą o tym zasoby iTunes, gdzie znajdują się nagrania z setek szkół oraz uczelni wyższych z całego świata. To już nie tylko zwykłe nagrania czytanych książek czy opracowań.
- ❑ Dziś podcasty są często o wiele bardziej kreatywnymi i ambitnymi zespołowymi dokonaniem Uczniów.

Uczenie się poprzez nagrywanie i słuchanie

<http://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/innowacje-w-edukacji/1502-wiedza-zakleta-w-sluchawkach-czyli-podcasty-na-lekcjach>

Co? W szkole lub placówce stosuje się nowatorskie rozwiązania służące rozwojowi Uczniów

Innowacje pedagogiczne – propozycja istotnych pytań:

- Jaki rodzaj działań edukacyjno-wychowawczych można uznać za nowatorski?

(odpowiedź w Rozporządzeniu ministra edukacji narodowej i sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki)

- W jaki sposób w ramach przygotowywania innowacji przeprowadzano w szkole diagnozę metod, stosowanych programów i organizacji pracy?
- Jakie czynniki wskazywano jako istotne do podjęcia działalności innowacyjnej?
Które z nich wybrano do przygotowania innowacyjnych rozwiązań?
- Na czym polegają w szkole nowatorskie rozwiązania programowe ?

Co? **W szkole lub placówce stosuje się nowatorskie rozwiązania służące rozwojowi Uczniów**

Innowacje pedagogiczne – propozycja istotnych pytań:

- Jakie metody pracy z Uczniem w szkole można uznać za nowatorskie?
- Jakie przejawy organizacji pracy w szkole mają charakter nowatorski i wychodzą poza standardy pracy?
- Czy zaplanowane i podejmowane działania zostały przygotowane adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb?
- Jakie potrzeby szkoły nie zostały zaspokojone w ramach podejmowanych działań innowacyjnych? Które z tych potrzeb są najpilniejsze?
- W jaki sposób szkoła zamierza te potrzeby zaspokoić?

Co?

Przykładowe pytania kontrolne – nadzór Dyrektora nad indywidualizacją procesu edukacyjnego

- Jakie metody, formy i środki dydaktyczne są wykorzystywane w obszarze indywidualizacji/dostosowania wymagań?
- Na czy polega indywidualizacja/dostosowanie wymagań w obszarze oceniania Ucznia?
- Czy obserwuje się inną organizację pracy wobec Uczniów objętych indywidualizacją/dostosowaniem wymagań?
- W jaki sposób, przy użyciu jakich narzędzi rozpoznaje się w szkole możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe Uczniów?

Co?

Przykładowe pytania kontrolne – nadzór Dyrektora nad indywidualizacją procesu edukacyjnego

- W jaki sposób, jakimi narzędziami ustala się style uczenia się Uczniów?
- Czy rozwiązania mają charakter **akcyjny czy systemowy**?
- Czy zajęcia i sposób pracy z Uczniem są dostosowane do rozpoznanych wcześniej możliwości i preferowanych przez Ucznia stylów uczenia się?
- Czy w mojej szkole indywidualizacja procesu edukacyjnego dotyczy **każdego Ucznia**?

Jak? Przykłady narzędzi pozwalających rozpoznawać potrzeby psychofizyczne i rozwojowe Ucznia

Komponenty	Słabe strony	Mocne strony
Poznawczy		
Emocjonalny		
Behawioralny (zachowanie)		

Jak? Przykłady narzędzi pozwalających rozpoznawać potrzeby psychofizyczne i rozwojowe Ucznia

Obszar	Opis	Możliwe do podjęcia działania Nauczyciela
aktywność fizyczna (w tym analizatorów zmysłowych)		
komunikacja		
funkcjonowanie społeczno-emocjonalne		

Jak?

Przykłady narzędzi pozwalających rozpoznawać potrzeby psychofizyczne i rozwojowe Ucznia

Przedmiot (zapis z podstawy programowej)	Charakter rozpoznania	Na czym polega wyjątkowość Ucznia?	W jaki sposób dostosowywać/ indywidualizować pracę?
Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Uczniowie zdolni stanowią około 3% populacji szkolnej.	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki iloraz inteligencji • twórcza wyobraźnia • możliwość osiągnięcia sukcesów w wielu dziedzinach • szerokie zainteresowania • łatwość w uczeniu się, przyswajaniu wiedzy i jej rozumieniu • pracowitość i samokrytycyzm 	Z Uczniem zdolnym pracujemy na najwyższych poziomach taksonomicznych.

Jak?

Propozycja arkusza obserwacji lekcji

Wskaż, na jakim poziomie były zaangażowane poszczególne zmysły Ucznia	Skala od 1 do 5
wzrok	
słuch	
ruch/dotyk	
węch	
smak	

Jak?

Propozycja arkusza obserwacji lekcji

Jakie z dróg budowania wiedzy i umiejętności zostały wykorzystane na lekcji? <i>(za H. Gardnerem)</i>	Tak (zaznacz znakiem x)
[Reason] Logika — umysł można zmienić dzięki logicznej argumentacji.	
[Research] Nauka — umysł można zmienić, analizując dane, doświadczenia czy obserwacje przypadków.	
[Resonance] Rezonans — umysł można zmienić, kiedy umysł „rezonuje” z prezentowaną treścią lub prezenterem.	
[Redescription] Opisanie w inny sposób — umysł można zmienić wtedy, kiedy nowa idea prezentowana jest pod postacią wielu różnych symboli i form medialnych.	

Jak?

Propozycja arkusza obserwacji lekcji

Jakie z dróg budowania wiedzy i umiejętności zostały wykorzystane na lekcji? <i>(za H. Gardnerem)</i>	Tak (zaznacz znakiem x)
<p>[<i>Rewards and Resources</i>] Nagrody i zyski — umysł można zmienić, kiedy dołączona jest nagroda (lub kara) lub rozpoznawalna korzyść.</p>	
<p>[<i>Real World Events</i>] Istotne wydarzenia w skali świata — umysł można zmienić, jeśli pojawia się na świecie nowy trend lub znaczące wydarzenie (wykorzystanie znamienych przykładów).</p>	
<p>[<i>Resistances Overcome</i>] Przełamanie własnych oporów — umysł można zmienić w sytuacji, kiedy własne opory do zmiany zostaną zneutralizowane .</p>	

Jak?

Propozycja arkusza obserwacji lekcji

Pytanie	Opis	Uwagi
Jakie metody zostały użyte dla uruchomienia uwagi Ucznia?		
Czy (jeżeli tak) i w jaki sposób cel lekcji był obecny w trakcie jej trwania?		
Z jakich metod korzystał Nauczyciel w celu utrzymania uwagi Ucznia?		
W jaki sposób został zamknięty proces dydaktyczny?		
Jakie metody zostały zastosowane w module oceniania Ucznia?		

A jak wygląda indywidualizacja w praktyce szkolnej?

Małgorzata Taraszkiewicz

Jedynie 8% Uczniów twierdzi, że Nauczyciel różnicuje zadania na każdej lekcji tak, by dopasować je do każdego Ucznia.

Tylko 26% Nauczycieli jest zgodna, że szkoła właściwie wykorzystuje i rozwija potencjał Uczniów.

Jedynie 26% Uczniów potwierdza, że Nauczyciel udziela podpowiedzi każdemu Uczniowi, jak skutecznie opanować większe partie materiału i/lub trudniejsze zagadnienia.

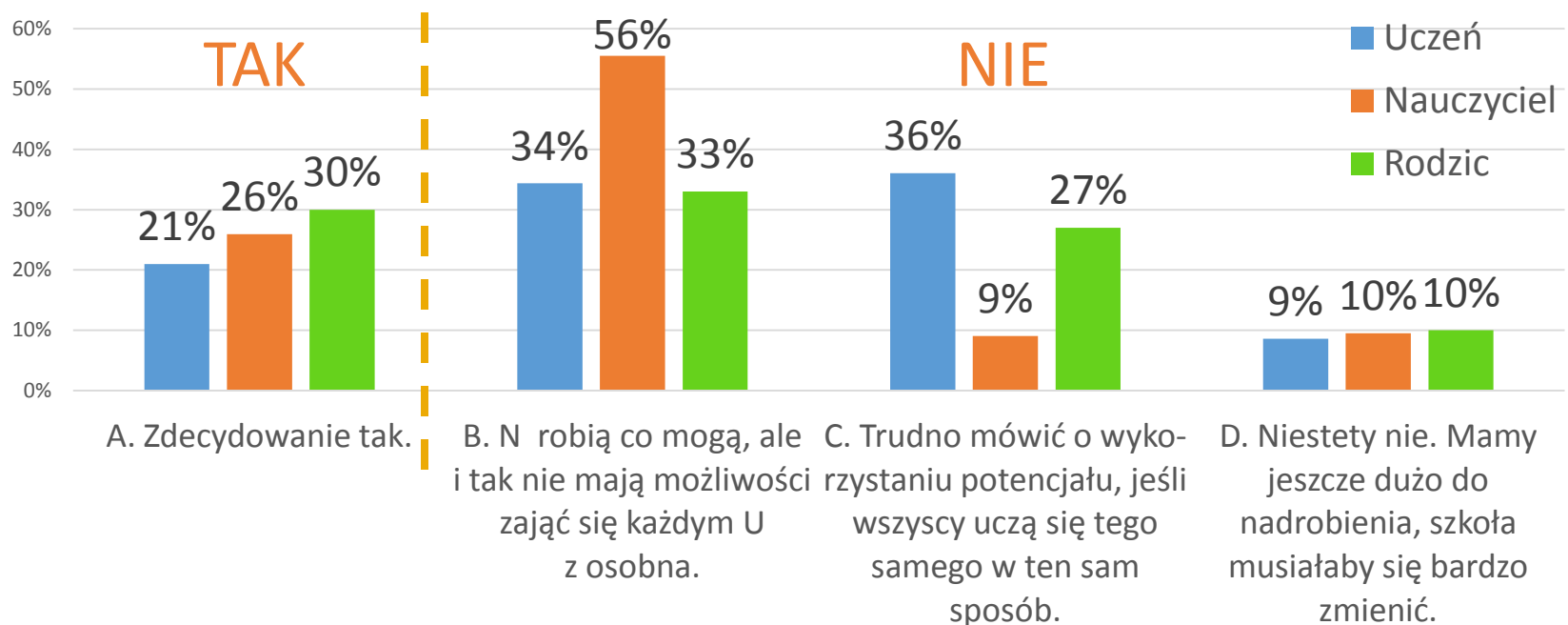
Tylko 21% Uczniów i 30% Rodziców twierdzi, że szkoła właściwie wykorzystuje i rozwija potencjał Uczniów.

Tylko 31% Uczniów pamięta, że otrzymało od Nauczyciela informację, jak uczyć się efektywniej.

Ankieta wrzesień 2014 na próbie
33 000 Uczniów SP 4-6, Gim, PG
4 300 Rodziców SP 1-3
1 600 Nauczycieli

Uczeń: Czy szkoła właściwie wykorzystuje i rozwija Twój potencjał?
 Nauczyciel: Czy szkoła właściwie wykorzystuje i rozwija potencjał Uczniów?
 Rodzic: Czy szkoła właściwie wykorzystuje i rozwija potencjał Pani(a) Dziecka?

Z badań i naszych doświadczeń wynika, że indywidualizacją w zasadzie objęte są tylko osoby o specjalnych potrzebach edukacyjnych i osoby wybitnie zdolne ...

CZY MOŻEMY POMIJAĆ WIĘKSZOŚĆ UCZNIÓW W PROCESIE INDYWIDUALIZACJI?!

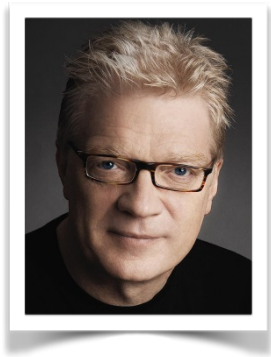
Czy indywidualizacja **jest problemem** w szkole?

≠

INDYWIDUALNOŚĆ TO POTENCJAŁ LUDZKI ... A NIE SZKOLNY PROBLEM!

**"W edukacji gra toczy się o ludzi!
Chodzi o ich potencjał, który cechuje różnorodność.
Świat potrzebuje różnorodności!,"**

Sir Ken Robinson

**ale jak personalizować edukację dla
wszystkich Uczniów w szkole ...**

**„Trzeba mieć szalone pomysły, żeby
wymyślić coś rozsądnego.”**

autor nieznany

Jakie jest kluczowe pytanie szkoły w kontekście jej misji edukacyjnej?

Każdy Uczeń ma indywidualny styl uczenia się!

- Preferencje sensoryczne
- Preferencje w zakresie przetwarzania informacji
- Afiliacja
- Profil Wielorakich Inteligencji
- Lateralizacja

Naturalna „konfiguracja” neurologiczna

Biologiczny „software”

Uczniowie nie są anonimowi!

U **20 % Uczniów** dominuje inteligencja wizualno-przestrzenna.

59% Uczniów ma afiliację grupową.

15% Uczniów preferuje odbiór informacji za pomocą zmysłu słuchu.

4% Uczniów to osoby o wyraźnie dominującej inteligencji intrapersonalnej.

30% Uczniów preferuje odbiór informacji za pomocą ruchu/dotyku.

U **18% Uczniów** w odbiorze świata dominują emocje.

Dla **11% Uczniów** właściwa jest dominująca inteligencja kinestetyczna.

Pilotaż testów czerwiec 2014 na próbie

3200 Uczniów i Rodziców (dla 1-3 SP) w podziale na 4 testy i 4 etapy nauczania

indywidualni.pl
edukacja dla efektów

**Innowacyjny i unikalny na skalę światową
projekt umożliwiający całościowe wdrożenie
indywidualizacji procesu nauczania
i objęcie nim każdego Ucznia w szkole**

**TESTY „I-STYL
UCZENIA SIĘ”,
opracowane
zgodnie
z procedurami
psychometrycz-
nymi**

**METODY
I TECHNIKI
dopasowane
do
indywidualnych
stylów uczenia
się**

**Dedykowane
SZKOLENIA
dla rad
pedagogicznych**

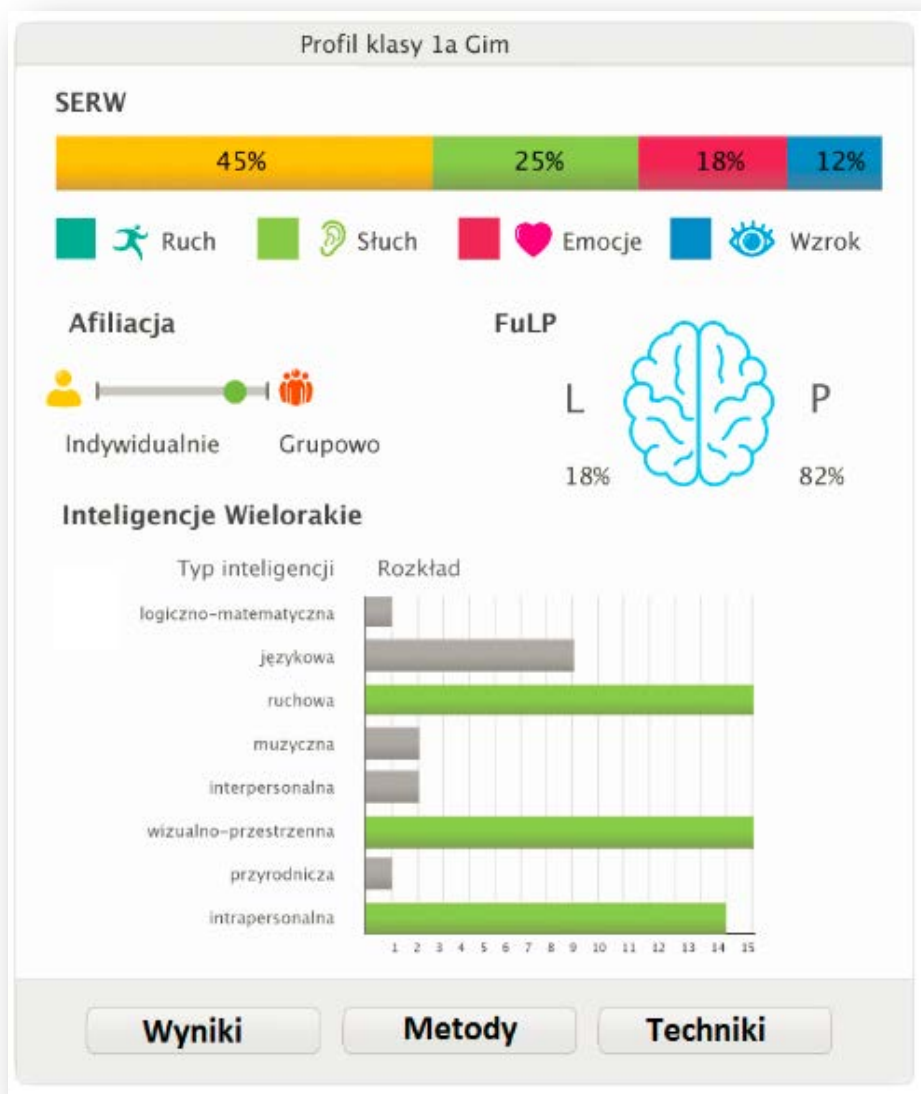
**UCZESTNICTWO
w projekcie
Uczniów,
Nauczycieli
oraz Rodziców**

**Przemyślana,
kontesktowa
INTEGRACJA Z
E-DZIENNIKIEM
LIBRUS**

- POPRAWA WYNIKÓW SZKOLNYCH**
- WZROST SATYSFAKCJI UCZNIÓW, RODZICÓW I NAUCZYCIELI**
- WYRÓWNANIE SZANS NA SUKCES EDUKACYJNY DLA OSÓB O „MNIEJ SZKOLNYCH” PROFILACH**

Pracujmy mądrzej, a nie ciężiej!

Technologia nie zastąpi dobrego nauczyciela, ale może mu pomóc!

Sprawdź siebie i dowiedz się więcej o indywidualni.pl !

